

Cetatea de la Saschiz, jud. Mureș, a fost construită pe un versant stâncos aflat în imediata apropiere a localității, în partea de nord-vest a acesteia. Tipologic, ansamblul face parte din categoria cetăților de refugiu prin care comunitățile și-au creat un adăpost sigur, relativ apropiat și ușor de apărat în cazul unui pericol direct. La începutul secolului XX ansamblul era încă folosit pentru diferite ocazii comunitare, dar după emigrarea sașilor s-a degradat într-un ritm accelerat, astfel încât a ajuns în scurtă vreme o ruină în stare de colaps. În anii 1999–2000 a fost inițiat un proiect de restaurare în cadrul căruia au fost efectuate și câteva sondaje arheologice. În articolul de față sunt prezentate rezultatele obținute, stratigrafia generală a complexului, precum și materialele arheologice. Săpăturile arheologice au pus în evidență faptul că situl a cunoscut o intensă locuire preistorică, urmele mai multor complexe din neolitic și epoca bronzului fiind evidențiate prin cercetări. Șantierul medieval a debutat, în prima parte a secolului al XV-lea, prin nivelarea terenului în pantă, deranjând astfel complexe preistorice și deplasând materialul arheologic spre marginile platoului. Pe această suprafață a fost construită o primă fortificație, cu formă poligonală neregulată impusă de configurația terenului, un platou cu dimensiunile de 90 m pe axa lungă, respectiv 52 m lățime. Acest platou a fost înconjurat cu un zid de incintă prevăzut inițial cu trei turnuri: turnul de poartă, turnul școlii pe latura de sud și foarte probabil turnul voievodal pe latura de nord. Această primă etapă de construcție s-a derulat foarte probabil pe parcursul mai multor decenii, unele intervenții fiind databile la finele veacului al XV-lea sau chiar în prima parte a secolului al XVI-lea. Ulterior, extremitățile de nord-est și sud-est au fost consolidate prin construirea altor două turnuri, cunoscute sub denumirea de turnul preotului, respectiv turnul muniției. Primul dintre acestea a fost construit spre mijlocul secolului al XVI-lea, după cum arată monedele descoperite între diferitele nivele de călcare din interiorul lui. Cel de-al doilea aparține deja începutului secolului al XVII-lea. Într-o etapă pe care, în stadiul actual al cercetărilor, nu o putem atașa, zona intrării a fost reorganizată prin crearea unui mic zwingler, delimitat spre sud de un al șaselea turn, cel de pază. Cetatea a fost extinsă spre est prin construirea unei incinte secundare, prevăzută probabil la rândul ei cu turnuri. În interiorul incintei principale par să fi avut loc transformări importante în secolul al XVII-lea, când turnurile mai vechi au fost reparate sau refăcute (de pildă, turnul voievodal), pe laturile zidului de incintă au fost construite camere, iar în partea centrală a fost construită o clădire cu două încăperi, considerată de literatura de specialitate a fi servit drept capelă. Materialul arheologic descoperit în săpături este compus în principal din fragmente ceramice. Câteva dintre acestea pot fi datate în secolele XIII–XIV, dar majoritatea semnificativă a materialului aparține secolelor XV–XVII. Au fost de asemenea descoperite o serie de obiecte metalice, dintre care menționăm un fragment de cântar de bijutier și un cuțit de luptă, ambele databile în secolul al XV-lea. Interpretarea săpăturii și stabilirea unei evoluții cronologice nu ar fi fost posibile fără cele 23 de monede descoperite, majoritatea, în situații stratigrafice coerente.